

Barbara Janda

IV Sosnowieckie Spotkania Sienkiewiczowskie

Rok 2006 jest rokiem jubileuszowym Henryka Sienkiewicza oraz Towarzystwa jego imienia. Towarzystwo to istnieje i działa już dwadzieścia lat. Zostało założone 21 lipca 1986 roku w Lublinie przez grono wielbicieli i badaczy życia oraz twórczości pisarza, a głównym inicjatorem tego przedsięwzięcia był wybitny humanista profesor Lech Ludorowski.

Rok 2006 obfitował w spotkania, sesje i konferencje poświęcone autorowi *Trylogii*.

W dniu 27 września odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa z cyklu Spotkania Sienkiewiczowskie. Były to już czwarte Sosnowieckie Spotkania Sienkiewiczowskie, które przebiegały pod hasłem „Patriotyczno-obywatelskie lekcje Henryka Sienkiewicza”. Organizatorami byli: Towarzystwo im. Henryka Sienkiewicza – Zarząd Główny w Lublinie wraz z Prezesem prof. Lechem Ludorowskim, Urząd Miejski w Sosnowcu z Prezydentem Miasta Sosnowca Kazimierzem Górskim, Zakład Teorii Literatury Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Zakład Teorii i Historii Kultury tegoż uniwersytetu. Obrady miały miejsce w Miejskim Klubie im. Jana Kiepury w Sosnowcu.

Po oficjalnym rozpoczęciu konferencji głos zabrał profesor Lech Ludorowski. W swym wystąpieniu zaprezentował problematykę genezy *Potopu* H. Sienkiewicza. Przybliżył okoliczności w jakich pisarz tworzył dzieło, nakreślił psychologiczny problem powstania utworu. Powieść ukazywała się początkowo w prasie, w odcinkach. W poszczególnych czasopismach odcinki zawierały różniące się między sobą szczegóły. Całość skompletowano i ujednolicono przy wydaniu książkowym. Ciekawostką jest to, iż Sienkiewicz do 1905 roku nie pisał w brudnopisie, lecz od razu na czysto, jedynie z drobnymi poprawkami. Do naszych czasów przetrwała pewna liczba Sienkiewiczowskich rękopisów, choć nie wszystkich dzieł, m.in. rękopis *Rodziny Połanieckich* nie zachował się wcale. Natomiast z rękopisu *Potopu* przetrwało do

naszych czasów 148 kart jednostronnie zapisanych atramentem. Profesor nadmieniał, że nadal odnajduje się rękopisy autora *Trylogii*, niedawno bowiem odkryto czternasty tekst antypruskiej publicystyki pisarza. W dalszej części wystąpienia Profesor omówił rękopis *Potopu*, a także przedstawił oraz zanalizował zmiany, jakie wprowadził autor w ostatecznej wersji utworu w stosunku do wersji pierwszej. Najważniejsze transformacje dotyczyły pierwszego tomu w wydaniu sześciotomowym, a w szczególności rozdziałów: ósmego i dziewiątego. Profesor zaprezentował te przekształcenia oraz uwypuklił ich znaczenie w kontekście całego utworu. Postawę Sienkiewicza podczas pisania drugiej części *Trylogii* określił jako prawdziwy heroizm, gdyż po ciężkich zmaganiach z chorobą żony, dwa miesiące po jej śmierci twórca powrócił do przerwanej pracy.

Na temat patriotyzmu w *Starym słudze* mówiła prof. Ewa Kosowska. Na wstępie zaznaczyła, iż słowo patriotyzm było rzadko używane w twórczości literackiej Sienkiewicza. Często natomiast było obrazowane i omawiane. Następnie prelegentka przystąpiła do wnikliwej, antropologicznej analizy noweli. Nakreśliła szeroki kontekst historyczny utworu, którego akcja toczy się przed powstaniem styczniowym. Tytułowy bohater to zubożały szlachcic Mikołaj Suchowolski będący niegdyś ordynansem u boku pułkownika, w którego domu zamieszkał potem jako rezydent. Razem walczyli podczas wojen napoleońskich. Tego typu historie nie należały do rzadkości w początkach XIX wieku, bowiem nie było systemu emerytur i pełnienie funkcji sługi w domu swego dawnego zwierzchnika z wojska było jedynym sposobem na przeżycie. Jednak już w połowie wieku postać ta była anachroniczna. Sienkiewicz we wstępnej części utworu określa tego bohatera jako „typ niktący”, jako „mamuta”. *Stary sługa* powstał w 1875 roku. Rok później Pisarz wyjechał do Ameryki, bardzo młodego kraju, gdzie nie było miejsca na sentyment wobec przeszłości. To zmieniło zapatrywania Sienkiewicza, który zaczął sięgać do patriotyzmu, do tradycji.

Po wygłoszeniu przez prof. Kosowską referatu na scenie pojawiła się znakomita aktorka Teatru im. J. Osterwy w Lublinie, pani Anna Świetlicka. Zaprezentowała aktorską interpretację tekstu Henryka Sienkiewicza opisującego hiszpańską *corridę*. Nim jednak rozpoczęła „malowanie słowem”, poprosiła zaskoczoną publiczność o powstanie, po czym udzieliła lekcji klaskania w takt hiszpańskiej muzyki! Po tym dynamicznym wstępie aktorka przeszła do interpretacji tekstu Sienkiewicza, który, jak przyznała, nie należy do łatwych. Mocnym, charakterystycznym i pełnym ekspresji głosem poruszyła wyobraźnię słuchających.

Po przerwie wypełnionej dyskusjami uczestników konferencji, zgromadzeni wysłuchali odczytu dr Aleksandry Achtelek poruszającego zagadnienie żywiołu miejskiego w twórczości Sienkiewicza. Referat ten to część większej całości mówiącej o relacjach między światem żywiołów a wyobraźnią artystyczną Henryka Sienkiewicza. Dr Achtelek skupiła się przede wszystkim na przedstawieniu pobytu pisarza w Nowym Jorku i odczuciach z tym związanych, które twórca zawarł w *Listach z podróży do Ameryki*. Pisarza intrygowało powstanie i funkcjonowanie tego miasta, swoistej miejskiej maszyny. Miasto pozbawione ducha, z kamienia, gdzie ceni się

nowe wartości a wartością nadrzędną jest pieniądz. Sienkiewicz uważał Nowy Jork za przeciwieństwo miasta idealnego.

Niezwykle interesującą częścią konferencji był spektakl poetycko-muzyczny w wykonaniu uczniów i nauczycieli Szkoły Podstawowej nr 2 z Zespołu Szkół im. Henryka Sienkiewicza w Ziębicach zatytułowany *Wesele kresowe*. W przedstawieniu wzięli udział uczniowie klas 3–5. Na sali gościły dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 37 im. Henryka Sienkiewicza w Sosnowcu. Przedstawienie było fantastyczne, mali artyści doskonale pokazali kresowe zwyczaje weselne, świetnie przy tym posługując się mową tych terenów. Żywiłowo odegrali sceny przeplatając je piosenkami i tańcem. Jednym słowem „Wesel się duszo kresowiaka”!!

W programie konferencji przewidziano ponadto jeszcze dwa wystąpienia. Prof. Zdzisława Mokranowska miała mówić na temat obecności Henryka Sienkiewicza we współczesnej kulturze, natomiast dr Anna Gomółka – o utworze „Duma”. Z powodów organizacyjnych referaty te nie zostały wygłoszone. Jak jednak obiecała prof. Mokranowska, teksty tych prac będą zamieszczone w kolejnym, szóstym już tomie *Studiów Sienkiewiczowskich*, który jest w przygotowaniu.

IV Sosnowieckie Spotkania Sienkiewiczowskie poprowadziła ciepło i z wdziękiem prof. Zdzisława Mokranowska. Udało się jej nawet zapanować nad tak żywiołowymi gośćmi, jakimi były zaproszone dzieci. Natomiast wystąpienie znakomitego mówcy, profesora Lecha Ludorowskiego, oczarowało wszystkich przybyłych na to spotkanie. Na konferencji obecna była również dr Halina Ludorowska.

Sesja ta zgromadziła członków Towarzystwa im. Henryka Sienkiewicza, wielbicieli twórczości wielkiego pisarza, ale i młodzież, która z zainteresowaniem słuchała wystąpień.